

POMEN CITODIAGNOSTIKE V ONKOLOGIJI

Marija Us Krašovec, Marija Bizjak Schwarzbartl

Zdravljenje maligne bolezni je pogosto zelo agresivno, zato le izjemoma pričnemo zdraviti brez mikroskopske diagnoze. Ob klasični histopatološki preiskavi tkivnega vzorca, s katero natančno ugotovimo naravo patološkega procesa, se je po drugi svetovni vojni uveljavila citodiagnostika.

Celični vzorec za citopatološko preiskavo dobimo s punkcijo tumorja s tanko iglo premera 0,7 - 0,8 mm, (aspiracijska citodiagnostika), iz različnih fizioloških ali patoloških izločkov, z odstranitvijo celic s površin sluznice idr. (eksfoliativna citodiagnostika).

Vrednosti citodiagnostike, zaradi katerih se je uveljavila predvsem v onkologiji, so:

- Vzorec za preiskavo odvezamo hitro, na enostaven način.
- Odvzem opravimo večinoma v ambulanti, le pri instrumentalnih posegih (krtačenje bronha, lumbalna punkcija idr.) je bolnika potrebno sprejeti v bolnišnico.
- Tehnična obdelava celičnega vzorca je prav tako enostavna in hitra. V nujnih primerih lahko dobimo diagnozo v manj kot eni uri.
- Ker je odvzem celičnega vzorca neinvaziven in ne pušča posledic (brazgotine), preiskavo lahko večkrat ponovimo.
- Posega, ki je potreben za odvzem vzorca, pa naj bo to z aspiracijsko biopsijo ali na kak drug način, bolniki praviloma ne odklanjajo.

Naslov avtoric: prof. dr. Marija Us Krašovec, Onkološki inštitut, Ljubljana, dr. Marija Bizjak Schwarzbartl, Onkološki inštitut, Ljubljana

Kontraindikacij, predvsem za aspiracijsko biopsijo ni, ali pasovno izjemno redke.

- Pri bolnikih, kjer je operacija kontraindicirana, lahko edinoz aspiracijsko biopsijo pridemo do morfološke diagnoze.
- Zaradi enostavnega načina odvzema materiala in enostavne tehnične obdelave metoda cenena.

Eksfoliativna citodiagnostika je pomembna predvsem kot detekcijska metoda za odkrivanje raka na vratu maternice in za sekundarno preprečevanje tega, z odkrivanjem patoloških procesov, ki so predstopnja raka. Kot diagnostično metodo pa jo uporabljamo zlasti pri pljučnem, urološkem in gastrointestinalnem karcinomu ter pri pravočasnem odkrivanju ponovitve ali razvoja že zdravljenih bolezni (sečni mehur, genitalni trakt, izlivi v serozne votline).

Aspiracijsko biopsijo uporabljamo v predoperativnem diagnostičnem postopku pri vseh tumorjih. Morfološka diagnoza ki jo s tem postopkom lahko dobimo, racionalno usmerja nadaljnji diagnostični postopek in načrtovanje zdravljenja. Pri življenjsko ogroženih bolnikih je to edina metoda, s katero pridemo do morfološke diagnoze, ker je neinvazivna, prihrani bolniku večji diagnostičen poseg v primerih, ko operacija ni možna oz. ni indicirana. Pri bolnikih, pri katerih ne pričnemo zdraviti maligne bolezni z operacijo, omogoči citopatološka preiskava hitrejši začetek zdravljenja. Pri nekaterih organih (dojka, ščitnica) so številnejši benigni patološki procesi, ki se klinično manifestirajo kot tumor ali psevdotumor. Med temi primeri aspiracijska biopsija hitreje odbere bolnike za specifično zdravljenje. Zato je ta metoda v diagnostičnem postopku indicirana kot prva preiskava pri vseh tistih bolnikih, pri katerih sumimo, da gre za maligno bolezen. Šele če z njo ne uspemo priti do diagnoze, uporabimo kirurško biopsijo.